

govora (apologije)« smo Slovenci dobili življenjepis najboljšega, najplemenitejšega moža iz starogrške zgodovine, najboljšega učitelja svojega naroda, izpod peresa največjega starogrškega stilista, Platona. Doslej so pri nas ta življenjepis čitali samo gimnazijci v 7. in 8. razredu, ko se ga prevajali iz starogrščine; sedaj je dostopen vsem, četudi nimajo gimnazije za seboj. Vsem je dostopen, pravim, vsakemu, da ima le veselje za resno branje in globlje razmišljanje. Res je sicer, da nas knjiga vodi daleč nazaj v starogrške Atene, v leto 399. pred Kr., v precej zamotane kulturne razmere, nastale iz delovanja raznih modroslovnih struj (Joncev, Pitagore, atomistov, Eleatov) ter prosvetiteljev, kakršni bi bili sofist, v modrovanje moža, ki je s svojo preprosto metodo, z indukcijo, skušal jasne pojme ustvarjati v glavah svojih Atencev, a si je pri tem nakopal toliko sovraštva, da je moral v tem boju za čisto resnico umreti, res, da je vse to daleč za nami, toda prelagatelj je umetnik, ki nam je z uvodom in prekrasnim prevodom »Zagovor« tako približal, da se nam zdi, kakor da se ta zagovor vrši danes v justični palači v Ljubljani na Kralja Petra trgu, kjer se mora star, moder mož zagovarjati zaradi obtožbe protidržavnosti, in ki govori nekako takó, kakor bi govoril Levstikov Martin Krpan ali Jurčičev Kerjavelj (ne mislim vsebinsko, ampak — to se razume — jezikovno!). Prav v tem obstoji Sovretova umetnost: Platonovo starogrščino, ta najlepši cvet grške proze, je presadil na slovenska tla, nekako tja, kjer živi in govori dolenski kmet. Ta prevod ni papir, ampak je — vsakdanje življenje.

Tu se uresničuje tisto naše pričakovanje, katero smo že davno na tihem gojili, da bodo prevodi grških in latinskih klasikov tudi naši slovenščini dali, kar so dali angleščini, francoščini, italijanščini, nemščini itd., t. j. novega bogastva idej in izražanja. Preprosti naš človek, ki ne bo gledal na jezikovno dovršenost, bo — o tem sem prepričan — s solzami v očeh bral (zlasti n. pr. pogl. 17. ali 29.—33.), kako pozna stari Sokrates le eno dolžnost, izpolnjevanje dolžnosti, od božanstva mu naložene; z začudenjem bo bral, da je že štiri stoletja pred Kr. izrekel plemeniti pogan besede: »Ubogal bom rajši Boga nego vas (sodnike).« — Kdor se zanima za narodno gospodarstvo, bo z zadoščenjem čital Sokratov izrek (pogl. 17.): »Ne izvira iz bogastva krepost, ampak iz kreposti bogastvo...« Marsikateri profesor pa, ki je morda ta »Zagovor« s svojimi učenci že kterikrat prevajal v slovenščino, se bo večkrat, prav dostikrat strmeč za glavo prijel: »Kako lepo, kako po domače je prevedeno, in jaz nisem slutil, da je to mogoče!« Prelagatelj je čudovito dobro doma v slovenski sinonimiki. Naj navedem le en primer: za grški glagol *eksetázein* rabi poleg običajnega »izprašujem«, »preiskujem« še: pretipavam, devljem na rešeto, presejavam, predrzavam, dobim na pretres... Kako nepričakovano so prevedeni vzkliki, n. pr. *ô pros Diós* — Bog te je dal! Ne Día — Bogu bodi potoženo! itd. Ni ga poglavja, kjer ne bi po parkrat zadeli

na tako nepričakovano, genialno prevedbo. Prelagatelj je naravnost razsipen s slovenskimi rékli. Dočim n. pr. Platon v poglavjih 5. 6. 7. 8. rabi isti glagol *ea* (t. j. sem šel), prof. S. rabi: sem jo mahnil, sem jo krenil, sem romal... Na vsak korak vidimo reminiscence iz naših najboljših pripovednikov (n. pr. iz Iv. Cankarja: *theús u nomizo*, sem očiten grešnik in nevernik). Takó more delati seveda le, kdor ima oba jezika popolnoma v oblasti. — V par slučajih, se mi zdi, pa je šel predaleč. Tisti moderni izrazi: generali, interesi, tirade, s korajžo (19.), kariera... nam slika — se mi zdi — razdirajo. Tudi za grški ton *faskonton dikastón* (pogl. 32.) si jaz ne bi upal rabiti »tistih-le kadijev«. Mar so vsi kadiji krivični? Za grški *diabolé* ima prelagatelj zopet več lepih izrazov; ampak najbolj bi meni ugajal: predsodek. (Plevel obrekovanja iz sre vzeti v pogl. 2. se mi ne zdi srečno.) V pogl. 18 bi grški *myops* jaz prevedel obad, brencelj. Ves tekst to zahteva. Tudi Wilamowitz, Platon, 1918, prevaja tako. — S pisavo grških imen se bomo pa težko sprijaznili. Je res velik križ to vprašanje. Kako čudno se čita n. pr. *Kephižan*, *Sphečan*..., ki ima pol grške, pol slovenske obleke! — Končno naj pripomnim, da je pomotoma izostalo rojstno leto Sokratovo; tudi o Platonu bi bilo treba par življenjepisnih podatkov. Carlyle pravi nekje (»Značaj«): »Značajni možje so živa vest sodobnikov.« Res je to; to je bil Sokrates za svoje sodobnike; bil jim je brencelj, ki jih je neprestano dramil iz duševne lenobe. Tudi ta klasični prevod bo živa vest, bo brencelj (*myops*) za slovenske profesorje klasičnih jezikov, ki jim bo neprestano brencal v ušesa: Ali se zavedaš, do kolike lepote se lahko povzpne v šoli prevod klasikov s skupnim delom učencev in — tvojim? (P. S. »Freund« ali »Schulmann« Sovretov prevod seveda noče biti.)

Dr. J. D.

Brata Gasparija: **Pratika za deco**. Ljubljana, 1924. Zvezna tiskarna in knjigarna. — Originalno domačo knjigo za deco sta sestavila brata Gasparija. Maks je zasnoval ilustracije v črni in rdeči barvi, Tone je zložil tekst. Dekorativni motivi so posneti po ljudski umetnosti. Uvodna stran pojasnjuje v verzih in sliki 4 letne čase. Naslednje je organizirano tako, da sta vedno dve skupaj obrnjeni strani posvečeni enemu mesecu. Na levi se nahaja v sliki in pesmi opevan kak markanten doživljaj dotičnega meseca; tu sta tekst in risba skupaj enotno zasnovana po Maksu. Na desni pa v dekorativnem okviru iz narodne ornamentike in zvezdnih znamenj kratek, za dotični mesec prilagojen tekst, ki v aforističnem slogu opozarja na najvažnejše dogodke meseca. Zunanji vtis knjige je precej zadovoljiv; vendar pa splošni okvir kvarji in razbije na koncu drobno tiskani dnevni koledar, ki bi naj bil rajši odpadel, če si ga aranžer ni upal spraviti v organično dekorativno zvezo z ostalim. Podrobni koledar bi bil tem lažje izostal, ker knjiga vidno ni v prvi vrsti koledar, ampak ima zabavnovzgojen namen, celo narodnovzgojen. Verska stran pratike je potisnjena v veliki meri na stran in je vpoštevana le tam, kjer je v ozki zvezi z letnimi domačimi

in dečjimi prazniki, ali pa je podana v folkloristični obliki ljudske vremenske modrosti in podobnega. Edina pozitivna vsebinska stran te knjige ostane torej nacionalnovzgojna, posebej pa še budi zavest skupnosti z neodrešenimi brati. Kar se teksta tiče, moramo v splošnem dati prednost pesmicam k posameznim mesecem pred poučnimi aforizmi. Najboljše so one k marcu, aprilu, maju, juniju, juliju, avgustu in novembru. Aforizmom pa povečini manjka soli ali pa so ponesrečena parafraza narodnih, kot n. pr. *Narod: Svet' Matija led razbija, če ga ni, ga pa nar'di.* — *Gaspari* (prav po nepotrebnem): *Sv. Matija s sekuro led razbija, če pa ledu več ni, ga pa še on z burjo naredi.* — *Kako brez soli so nekateri drugi, Vam priča n. pr.: Praznik sv. Jožefa praznuje tisti prav, ki najlepše vošči godovnikom i. pod.* Ta knjiga, ki jo pozdravljam kot poskus ustvariti nam domačo ilustrirano dečjo knjigo, nam tako na drugi strani zopet enkrat priča, kako težko je zadostiti taki nalogi. Za enkrat hodimo še vsi za Zupančičem in ne moremo preko njega do res svojega in neprisiljenega. Kljub temu pa je ta knjiga napredek v našem dečjem slovstvu. Frst.

Roman Bende: Pohojena greda. Zbirka pesmi. V samozaložbi. MCMXXIII. Tiskarna »Panonija« v Gornji Radgoni.

To je za zdaj I. zvezek Bendejevih »Poezij«, ki šele bodo kot: *Eros, Baklja hrepenjenja, Počena struna i. t. d.*, a je že v Pohojeni grudi odlomkov iz bogate cikličnosti: *Neplodno cvetje, Križanje, Svitanje i. t. d. Bende ume latinsko.* Zato mu svetujem: non multa sed multum. Nekaj gladkega ritma namreč še ni poezija. Dr. I. P.

Dr. K. Ozvald: Za vsak dan. I. Zbral — —. 1923. Izdala in založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah. Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja na Prevaljah. Str. 64.

Drobna, a tehtna knjižica. Njen namen: »biti posestrima, verna svetovalka ter ti docela nevsiljivo oznanjati modrost sožitja z drugimi ljudmi« — tedaj klicarka ljubezni do bližnjega. Ozvald ne govori sam, ne modruje in ne pridiga. Iz domače in tuje literature je izbral pesmi, leposlovne sestavke, reke, misli in pregovore in jih nudi bravcu: *Odpri, kjer hočeš in kadar hočeš, pa beri in misli in obnovi v sebi človeka, držečega se najvišje zapovedi, in zlati časi da se vrnejo!*

Da bi vseh 43.809 letošnjih udov, prav naših družin, knjigo res v tem smislu bralo in uravnalo po tem svoje življenje: prireditelj in Družba bi bila največja dobrotnika našega naroda!

Joža Lovrenčič.

Narodne pravljice iz Prekmurja. Priredila Kontler in Kompoljski. V Mariboru, 1923. Založil Učiteljski Dom v Mariboru. Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Zbirko sta prireditelja zamislila kot mladinsko knjigo, kar priča tudi ilustrativni okras. Tri točke s površno posneto jezikovno folkloro opravičujejo morda naslov knjige. Zgodbi o ježu in starčku s smrtjo ne pričate o kritičnosti. Ilustratorja naslov ne navaja, monogram pa je nečitljiv.

Dr. I. P.

Iz literature o slovstveni vedi. — *Savremenik.* Mjesečnik društva hrvatskih književnika u Zagrebu. Letnik XVII. je prinesel naslednje sestavke: *A. B. Šimić, Tehnika pjesme;* — *L. Žimbrek, O lirici i umjetničkom stvaranju in Vlad. Lunaček, Bilanca hrvatske moderne (Prigodom dvadesetpete obljetnice otvorenja Prvog Hrv. Salona).* — *Ljubljanski Zvon, XLIII. l. je priobčil dr. J. Kelemine študijo Pesnikova osebnost; na koncu je navedel najvažnejšo novejšo literaturo o tem predmetu.* — V založbi *Artibus et Literis, Gesellschaft für Kunst und Literaturwissenschaft, je začel izhajati Handbuch der Literaturwissenschaft, ki ga izdaja profesor v Bonnu O. Walzel.* Uvodna razprava *slove Gehalt und Gestalt im Kunstwerk des Dichters (O. Walzel).*

GLASBA.

Vinko Vodopivec: Mešani in moški zbori. V Gorici, 1923. Samozaložba. Cena 4 lire. — Pričujoča Vodopivčeva zborovska zbirka obsega pet mešanih in pet moških zborov, zloženih na starejša in novejša besedila. Skladbe kot take nosijo pečat poljudnosti in prijazne domačnosti. Zbori so prijetno melodijozni, bodo pevcem brezdvomno ugajali in jim tudi glede izvajanja ne bodo delali preglavice. Melodije so deloma celo nekoliko poceni, ker naletimo ponekod na več ali manj znane motive (n. pr. št. 1. prvi del ali št. 4. drugi motiv), ali na kolikortoliko že obraljene ali ne posebno izrazite. Nekaj zborov se ugodno razmahne, tako prvi zbor s prav dobro posrečenim srednjim stavkom, šestí (Koračnica) in devetí (Zdravica). Po večini pa so zbori kratki, kot nekaki glasbeni utrinki, ki bi se pa — vsaj nekateri — mogli s pridom še nekoliko raztegniti. Izdelava se zdi sploh večkrat še malo negotova in ne čisto dovršena. Skladatelj bi se včasih rad še nekoliko globlje izrazil, pa ne najde vedno primernega zaželenega glasbenega izraza. Zelo nežno se je izrazil v 3. pesmi (Prstan), v začetku in na koncu; srednji del (Più mosso) se zdi med 2. in 3. taktom nekako preklan in ne čisto zrasel. Tudi srečamo večkrat manj pravilno pisavo: as namesto gis in podobno. Nekateri zbori bi z nekoliko podrobno popravo gotovo še pridobili. Popravi pa naj se brez odloga in na vsak način v 2. pesmi v 4. taktu pred sklepom osminka e na tretji dobi v basu v a (kar bo najbrž tiskovna pomota), v 4. pesmi naj poje alt v 2. sistemu, zadnji takt: d, h (tudi bržčas tiskovna pomota). V isti pesmi v 5. sistemu naj alt v 5. taktu poje ves čas g, ker sicer je disonanca g gis neznosna. V 8. pesmi svetujem za 2. tenor v 4. sistemu, 2. taktu osminko b namesto d, ker d ima itak že 1. bas. V 9. pesmi na str. 16. manjka v 3. taktu četrtingska pavza. V 2. sistemu na str. 16. naj poje 2. tenor v 2. taktu: a a e a a; enako pri ponovitvi. V 10. zboru, ki je posebno nežen, naj 1. bas obdrži svoj prvotni motiv tudi pri prestavitvi motiva iz 1. na 2. stopnjo; torej g g g a b itd. — Zbore vsem podeželskim pevskim zborom priporočam, zlasti goriškim, ki so jim tudi v prvi vrsti namenjeni. Stanko Premrl.